

De verantwoordelijkheid leggen waar die thuis hoort

Burgerparticipatie in Apeldoorn

Meerdere gemeentes hebben grote ambities als het gaat om burgerparticipatie. Dat betekent dat burgers meepraten en meebeslissen over beleidsvraagstukken, hetgeen verandering van geijkte structuren met zich meebrengt.

Zo'n ingrijpend proces vraagt om goede begeleiding, het liefst door iemand die buiten de gemeentelijke cultuur staat en die dwars door alle afdelingen heen haar invloed kan laten gelden. In Apeldoorn is zo iemand aan het werk: Symone de Bruin. Zij is veranderingsmanager en heeft tot taak het actief burgerschap te stimuleren. Haar uitgangspunt is: "Als je buiten je organisatie iets wilt veranderen moet je de verandering eerst intern gerealiseerd hebben." Een gesprek.

De gemeenteraad van Apeldoorn heeft twee jaar geleden de Sociaal Strategische Visie Apeldoorn 2020, betrokken én actief vastgesteld. In deze visie formuleert de gemeente haar sociale ambities voor lange termijn. Vorig jaar heeft de gemeente haar wijkaanpak geëvalueerd. In de evaluatie wordt de conclusie getrokken dat de wijkaanpak als werkwijze verbeterd moet worden en letterlijk een brug naar meer participatie moet zijn. Inmiddels is de gemeente een project Stadsdeelaanpak gestart waarin die conclusies worden uitgewerkt. In de Sociale Visie en het project stadsdeelaanpak staan de visie en betrokkenheid van de burgers centraal. Symone de Bruin, projectleider voor de visie en sinds een jaar projectleider stadsdeelaanpak, moet dat uitgangspunt bewaken en zorgen voor een heldere communicatie; dwars door alle diensten en dwars door alle functies heen (politici, bestuurders, vakambtenaren, uitvoerders en burgers). Over burgerparticipatie heeft ze een uitgesproken mening: "Participatie is niet meer of minder dan de verantwoordelijkheid voor de samenleving neerleggen waar die thuis hoort. En dat is de samenleving zelf en niet alleen de overheid." Deze visie zie je volgens haar ook terug in de gemeente Apeldoorn. "In het project stadsdeelaanpak willen we bereiken dat burgers

van een stadsdeel aangeven welke thema's ze willen agenderen, die de politiek vervolgens moet op-pakken. Het is de verantwoordelijkheid van de burgers om actief mee te denken over wat er volgens hen in die wijk moet gebeuren. Behandel de burgers niet als klant!", meent Symone. Burgers die door instanties als klant worden behandeld gaan klantgedrag tonen: ze verwachten diensten zonder daarbij na te denken wat hun eigen inbreng kan zijn. "Wil je als gemeente dat burgers verantwoordelijkheid nemen en zelfredzaamheid tonen, dan zul je de burgers dus ook op die manier moeten aanspreken en natuurlijk ook als gemeente voor de randvoorwaarden moeten zorgen die burgerparticipatie mogelijk maakt."

Actief burgerschap

Vooral dat laatste is belangrijk, want roepen dat burgers actief moeten participeren zonder kaders vast te stellen zet geen zoden aan de dijk. "Je ziet vaker dat burgers de gelegenheid krijgen om te participeren in overheidsinitiatieven en niet dat de overheid participeert in burgerinitiatieven. Om actief burgerschap te stimuleren moet dit laatste meer gebeuren. Als je je eigen producten wilt verbeteren werken burgerpanels en interactieve beleidsprocessen uitstekend. Als je actief burgerschap wilt stimuleren dan zul je je handelingsrepertoire echt

anders moeten inrichten", aldus Symone. "Zo min mogelijk bijsturen, faciliterend optreden, ruimte laten voor initiatief en dat stimuleren." Onlangs is in het kader van de stadsdeelaanpak de regeling *Premie op actie* in het leven geroepen. De gemeenteraad stelt jaarlijks 40.000 euro beschikbaar voor alle burgers die een plan hebben dat ten goede komt aan het vergroten van de leefbaarheid, de veiligheid en het contact tussen mensen in de wijk. Zij kunnen maximaal 1000 euro aanvragen om hun eigen initiatief mee te financieren. Hoewel de regeling *Premie op actie* nog maar zeven maanden bestaat zijn er al 41 aanvragen gehonoreerd. Variërend van 25 euro tot 1000 euro. Wat het zo bijzonder maakt, is het feit dat alle aanvragers binnen vier dagen bericht krijgen over de afhandeling. "Deze snelheid is ook nodig, want mensen zijn enthousiast en willen snel weten of hun plan in aanmerking komt. Dat de regeling werkt merken we aan het aantal aanvragen" aldus Symone. Betekent burgerparticipatie nu dat de stem van alle burgers wordt gehoord? Volgens Symone gebeurt dat niet vanzelf, maar toch is dat niet een reden om dan als overheid meteen alles dicht te timmeren en geen ruimte te laten voor initiatieven. De taak van de gemeente is wel dat ze verantwoordelijk moet blijven voor kwetsbare groepen en ze dient ook te zorgen dat de

betrokkenheid tussen verschillende groepen blijft. “Als gemeente hebben we als motto ‘betrokken en actief’. Apeldoorn heeft een betrokken gemeenschap, dat willen we graag zo houden. Dat is geen behoudende ambitie maar in deze tijd een ambitieuze doelstelling die je alleen realiseert als je op het niveau van de straat en buurt zeggenschap en betrokkenheid van burgers stimuleert en organiseert.”

Praktijk

Als je met burgers in gesprek gaat, moet je volgens Symone niet per se streven naar diversiteit in de groep burgers, om zo een afspiegeling te krijgen van de samenleving. Want het af en toe bijna dwangmatig bij elkaar brengen van mensen met verschillende achtergronden, werpt niet altijd vruchten af, is haar mening. “Vaak ontstaat er dan direct een soort gemiddelde opvatting. Die opvatting kennen we echter al, de gemeente staat zelf symbool als groot gemiddelde” aldus Symone. Zelf koos Symone ervoor om bij de totstandkoming van de sociale visie met specifieke doelgroepen te gaan praten, bijvoorbeeld kunstenaars, welgestelden, geestelijken, Matense moeders (Maten is een wijk), verstandelijk gehandicapten, nieuwe inwoners met een verblijfsvergunning, taxichauffeurs etc. “Een groep die iets gezamenlijks deelt met elkaar, ook al kennen de mensen elkaar niet, is erg interessant qua groepsdynamiek. Je hoeft sommige drempels niet te slechten, want er is al iets gemeenschappelijks. Het leverde in ieder geval goede gesprekken op, die daadwerkelijk ergens over gingen. Dus meteen de diepte in”, aldus de veranderingsmanager. Deze gesprekken werden geleid door leden van het college van B en W en raadsleden. Zo laat je als bestuurders en volksvertegenwoordigers zien dat je bereid bent te luisteren naar burgers. Daarnaast was er bij ieder gesprek één ambtenaar bij die juist niet bij de dienst Samenleving werkt, maar bij milieu bijvoorbeeld. Ook een bewuste keuze, de gesprekken gingen over het functioneren van de gemeenschap Apeldoorn en dat gaat

Symone de Bruin

niet alleen de ambtenaren aan die bij Samenleving werken.” De gesprekken, die gevoerd werden met ongeveer zeven personen en altijd tijdens een etentje, leverden concrete aandachtspunten op. De visie van de burgers is gebundeld in het boek *Ik en Apeldoorn, beelden bij de stad*. Deze aanpak is zo goed bevallen, dat de methodiek opnieuw gebruikt is voor het contact met inwoners van de wijk Zevenhuizen. “Ook dit keer zijn er verschillende groepen, woonachtig in de wijk, bij elkaar gebracht, zoals Antilliaanse moeders, jongeren, huisvaders boven de veertig jaar. Ze zijn geïnterviewd en een kunstenaar heeft foto’s gemaakt, die weer geleid hebben tot een tentoonstelling in het wijkcentrum”, vertelt Symone.

Stadsdeelaanpak en burgers

Zoals eerder vermeld, is een van de grote projecten van gemeente Apeldoorn de nieuwe stadsdeelaanpak van wijken. Het college heeft in maart dit jaar een nieuwe werkwijze vastgesteld en besloten dat die werkwijze uitgetest moest worden. Op dit moment worden in een aantal stadsdelen van Apeldoorn proeftuinen gedraaid waar een onderdeel van de stadsdeelaanpak wordt uitgeprobeerd. In één stadsdeel loopt een proeftuin met een stadsdeelplatform. Daarin zijn onder andere professionele organisa-

ties, vrijwilligersorganisaties, de wijkraad en belangenbehartigers vertegenwoordigd. De stadsdeelplatforms worden verantwoordelijk gesteld voor het opstellen van een toekomstagenda, een jaarlijks stadsdeelplan en een actielijst van wat er volgens de inwoners in het stadsdeel nog moet gebeuren. In de komende drie jaar dan. De toekomstagenda wordt vastgesteld door de gemeenteraad.

Toch zit er wel een zeker spanningsveld tussen bestuur (gemeente) en burgerinitiatieven. Volgens Symone is deze opzet een van de betere manieren om actief burgerschap te stimuleren. “In feite breng je vraag en aanbod bij elkaar. Je moet dan als gemeente wel duidelijk de kaders aangeven om teleurstellingen te voorkomen. Want niet alle thema’s zijn geschikt voor de wijkgerichte aanpak. Bijvoorbeeld de komst van een slaaphuis voor daklozen. Geen enkele wijk zal om zo’n voorziening staan te springen en dat kun je de mensen ook niet kwalijk nemen. Maar als gemeente moet je ook de belangen van kwetsbare groepen in de gaten houden en dat betekent dus dat er altijd op gemeentelijk niveau keuzes gemaakt moeten worden.” Thema’s die wel geschikt zijn bij het wijkgericht werken zijn er desondanks nog meer dan genoeg, zoals veiligheid, speelplekken of bepaalde voorzieningen. Allemaal onderwerpen waarbij de mening van burgers essentieel is wil je als gemeente kwaliteit leveren. Zoals Symone het zegt zijn de burgers de experts en weten zij het beste wat nodig is in hun leefomgeving. “Maar wil je het goed blijven doen als gemeente en het vertrouwen van burgers niet kwijtraken, dan moet je blijvend aandacht besteden aan heldere communicatie. Meteen vertellen wat wel en niet mogelijk is bijvoorbeeld. De kunst is om ruimte te laten, zonder helemaal de regierol af te staan.” ■

Interview: Nirupa Shantiprekash

Tekst: Hatice Bölek

Beiden werkzaam bij Enzovoort